

Knihhtisk v Brně a na Moravě v 17. a 18. století

- Produkce tiskáren na Moravě byla od 17. století až do konce 18. století silně poznamenaná protireformací a přísnou církevní cenzurou.
- Centra tisku na Moravě: Brno, Olomouc
- Brněnští tiskaři, nakladatelé a stacionární knihkupci opírali svoji pozici na knižním trhu Moravy a Slezska o síť distributorů. Upevňovali tak místo Brna jako centra knižního obchodu v zemi.
- V Olomouci, církevním centru země, byl v 17. století soustředěn knihtisk, působila tu univerzita a duchovní potenciál prostředí rozšiřovalo početné kněžstvo spojené s biskupstvím a kláštery.
- V Brně jako sídle zemské administrativy a soudnictví se shromažďovalo úřednictvo, působili tu právníci, usídlovala šlechta a přijížděli ti, kdo měli co činit s úřady a obchodem.
- Další centra: Mikulov, Znojmo, Klášterní Louka u Olomouce

Brno

Albertus Auriga

- V Brně se tisklo po 100leté přetržce (Stahel a Preinlein) od roku 1601.
- Prvním tiskařem byl **Bartoloměj Albrecht Forman**, nazývaný **Albertus Auriga** nebo jen **Bartoloměj Albrecht**.
- Vydává sněmovní snešení, dílo Paprockého, humanistické básně ...
- 1605-1610 byl i soudním písařem
- Tisk:
  - Agricola, Knížky srovnávající Starý a Nový zákon, Brno 1611,
  - Formy listů rozličných dle notule kanceláře Markrabství moravského, Brno 1611,
  - artikule, 1601, 1602, 1604,
  - Bartoloměj Paprocký z Hlohol, Rozmlouvání aneb Hádání chudého člověka s bohatým, Brno 1606,
  - Bartoloměj Paprocký z Hlohol, Rozmlouvání kolátora s farmářem, Brno 1607,
  - Bartoloměj Paprocký z Hlohol, Štambuch slezský, Brno 1609.

23
6
22

THALASSIONES

Dn.

CASPARO
DORNAVIO PHI-
LOSOPHO-MEDICO
DOCTORI:

ET
ELISABETHÆ GLYCHIÆ
VIRGINI NOBILI,
SPONSIS

SOLEMNI NUPTIARVM RITV
GORLICHII initiandis VII EID. IANUAR.
M DC VIII.
decantati

ab
AMICIS MORAVIS
*Benivolentiæ, Honoris & amo-
ris ergo.*

BRUNÆ MORAVORUM
Imprimebat BARTHOLOMEVS AL-
BERTVS Auriga.

608

24
50
23

ANACREON.

CLARISSI-
MO, SOLLERTIS-
SIMO, EXPERIENTISSI-
MOq; PHILOSOPHO-MEDICO DO-
CTORI, DOMINO CASPARO
DORNAVIO:

ET
CASTISSIMÆ MORATIS.
SIMÆq; VIRGINI ELISABE-
THÆ, NOBILISSIMI, PRUDENTISSI-
mi gravissimiq; Viri, Domini JANI GLIGHI
Miliz, Reipublicæ Görlicianæ consu-
lis meritisissimi, filiae:

NOVIS NUPTIS,
Felicissimi ominis ergo consecratus,

CHRISTIANO GOCHSEMIO F.

ANNO, M DC VIII.

BRUNÆ MORAVORUM
Excudebat Bartholomeus Albertus Auriga.

608

Kryštof Haugenhooffer

- 1605-1614 tiskárna v Mikulově
- Roku 1614 přeložil tiskárnu do Brna, kde vytiskl *Epigrammata contra haereticos* jezuity Andrease Frusia.
- Pro brněnské školáky vytiskl 1615 P. Ovidia Nasona: *Elegia de nuce*.
- Roku 1617 vytiskl příručku pro brněnské pobožné bratrstvo, *Manuale Congregationis B. Mariae Virginis Assumptae Brunae*.
- 1619 vydal spis o vypovězení jezuitů z Moravy a z Uher.
- Roku 1620 vytiskl s plným jménem oslavnou německou báseň Thomana Hoffmanna na korunovaci krále Bedřicha Falckého.
- Tehdy užíval titulní bordury i jiný dřevořezový dekor pocházející ještě z renesančních tiskáren.
- Tiskárna fungovala do 1621/1625.

Jan Bernard Werner

- 1642 přišel z Mikulova, kde působil 1640-1641 jako faktor seminární tiskárny.
- V Brně vydává několik sněmovních usnesení moravských zemských sněmů v českém nebo německém jazyce i jiných drobnějších tisků
- V roce 1645 za švédského obléhání Brna jeho působení končí.
- V roce 1645 měl vydat popis švédského obléhání Brna od 3. května do 23. srpna 1645 a latinskou gratulační báseň Rudolfa Leopolda Jakartovského ze Sudic pro Jaroslava Bořitu z Martinic.
- Jediným neúředním tiskem Wernerovým je přetisk bul Řehoře XV. a Urbana VIII. z roku 1644.

BULLÆ DVÆ PONTIFICIÆ.

Videlicet

Prima

GREGORII XV. Cum declarationibus
URBANI VIII.

Alterâ

Dicti Urbani Octavi.

Conventu

Nullu

Novem Ecclesi

SERE: ET REV: MI
PRINCIPIS DOMINI, DO-
MINI LEOPOLDI GVLIELMI, ARCHI-
DUCIS AVSTRIÆ, &c. TANQUAM EPISCOPI OLOMU-
CENSIS, &c. ad denuò publicandum, & per totam eiu
Dioecesim Olomucensem exactius quàm
hactenus observandum,
recusâ.

BRVNÆ

Typis JOANNIS BERNHARDI WERNERI, Anno
post partum virginis, 1644.

DE EXEMPTORVM
PRIVILEGIIS CIRCA ANIMARVM
CURAM, ET SACRAMENTORUM ADMINI-
STRATIONEM, Sanctimonialium monasteria,
& prædicationem Verbi
Dei.

Tu scias nonnulla dubia super ista constitutione
exorta fuisse, super quibus emanata sunt decla-
rationes Sacra Congregationis Cardd: Concilij
Tridentini Interpretum ab isomet Gregorio
& S.D.N. Urbano VIII. eius successore re-
spectivè approbata, quæ hic subsequuntur.

GREGOR: EPISC: SERVVS
SERVORVM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

INSERVATABILI DEI PROVIDEN-
tia vniuersalis Ecclesie regimini, meritis
licet imparibus, prædicationem, pastoralis
nostræ sollicitudinis partes esse dignosci-
mus, in eam curam præcipuè incumbere,
ut à dignis & probatis tantum Sacerdotibus sanctè ad-
mini-

A 2

mini-

František Ignác Sinapi (zemř. 1702)

- Do Brna přichází v roce 1688
- Faktor tiskárny Anny Kamenické v Praze, kde se mu naskytla příležitost koupit z pozůstalosti tiskárnu Jana Arnolda, a tak se osamostatnil.
- Díky silné pražské konkurenci odchází do Brna
- Sinapi zařadil do své produkce sněmovní tisky, kalendáře, drobnější tisky náboženské povahy, získal privilegium na tisk usnesení zemských sněmů a tisk modlitebních knih. Tiskl oblíbené Nebeklíče a Štěpné zahrádky Martina z Kochemu
- Dochovalo se téměř 120 jeho tisků, z nich 26 českých.
- K jeho nejlepším tiskům patřila Agenda olomoucké diecéze z 1694 s četnými mědiryty a typografickou dokonalostí vynikající Práva městská Pavla Kristiána z Koldína z roku 1701, která vyšla jen česky.

AGENDA

SEU

RITUALE OLOMUCENSE,

Ad Usū Romanū, quoad fieri potuit, accommodatum, complectens

SACRAMENTALIA CÆREMONIALIA

&

EXTRAORDINARIA,

Animarum Curatoribus scitu necessaria.

JUSSU & AUTHORITY

REVERENDISSIMI ac CELSISSIMI

PRINCIPIS

DOMINI DOMINI

CAROLI,

DEI Gratia

EPISCOPI OLOMUCENSIS, DUCIS,

Sacri Romani Imperij PRINCIPIS, Regiæ Capellæ Boëmæ
& de Liechtenstein COMITIS, &c. &c.

*In lucem editum, ut publicæ Functiones Ecclesiæ, ritû, ac
uniformiter per totam Diocesi peragantur.*

BRUNNÆ,

Excudebat, & venales exhibet, Franciscus Ignatius Sinapi,

Ann. M. DC. XCIV.

Přisněný k Blahoslavené
Panně Maryni proti Zuhla-
sonjmu Nepríteli Turku:

Z nímž jest přídána Píseň o S. Barboře.

Wyústěné v Brně / Léta 1697.

NOMEN TUUM

Ita Magnificavit, ut non recedat Laus
Tua de Ore Hominum.

Monasterij *Judith Cap: 13. v. 25.*
Id est: *Haybradenfij O. S. B.*

ELOGIA MARIANA,

Quibus

B. V. MARIAM finè peccato originali Conceptam

Sancti Patres, Summi Pontifices, Augustissimi Imperatores, Serenissimi Reges, Eminentissimi Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, SS. Theologiae Doctores, alijque
Auctores exornarunt, & decorarunt.

Quae

Chronologicè collegit, & à I. Dominicae
Incarnationis Anno, ad praesentem usque
MDCCIII. genuinè conquisivit

Reverendus, & Relig: P. FRIDERICUS Redman,
Sac: Can: & Exempti Ordinis Praemon: Caenobij Zabdovicensis ad Brunam Canonicus,

Cum FACULTATE Ordinarij.

***

BRUNÆ. Typis Mariae Elizabethae Sinapianae Viduae. per Joannem
Franciscum Svoboda. A. 1703.

Jan František Svoboda a tiskárna rodiny Svobodovy

- Po smrti Sinapiho v roce 1702 Sinapi přešla tiskárna na vdovu **Marii Alžbětu Sinapiovou** a vedení tiskárny se ujal **Jan František Svoboda**, za něhož se Marie Alžběta 1706 provdala.
- Roční produkce tiskárny se pohybovala mezi 24 až 52 tituly. Roku 1710 bylo obnoveno privilegium na modlitební knihy, Rajskou růži, Lůžko duchovní a Pět červených korálů.
- Úroveň tisků klesá, převažují drobné tisky, často na objednávku klášterů či pobožných bratrstev, písničky, modlitby, oslavné i smuteční tisky, např. k úmrtí císaře Leopolda I.

- Od úmrtí Jana Františka Svobody v roce 1717 pracovala tiskárna za vedení faktora **Karla Götze**
- V roce 1718 tiskárnu převzal bratr **Jakub Maxmilián Svoboda**, který se oženil s bratrovou nevlastní dcerou Marií Barborou Sinapiovou
- Převážnou část produkce tvořily drobné tisky, k nimž patřily i spisy bratrstev a spolků z Brna i širšího okolí, které zaručovaly úplný odbyt nákladu. Od roku 1727 tiskne oratoria a operní libreta
- V roce 1719 založena filiálka tiskárny ve Znojmě (Jan Václav Svoboda)
- Jakub Maxmilián Svoboda umírá v 50 letech a vedení tiskárny se v roce 1736 ujala vdova **Marie Barbora Svobodová** za pomoci faktora Leopolda Mitheského (do 1739), Antonína Jana Preisse (1742-1743) a Václava Lenharta (1743-1753).
- Jakub Maxmilián Svoboda odkázal tiskárnu svému nezletilému synovi **Emanuelu Antonínu**, který se jí po svém vyučení ujal jako privilegovaný impresor.
- Tiskárna sídlila na dnešní Orlí ulici číslo 6.
- Když Emanuel Antonín Svoboda ve svých 44 letech zemřel, zůstala v čele podniku vdova **Terezie Františka Svobodová** za pomoci faktora **Jana Silvestra Siedlera**, kterému v roce 1784 tiskárnu prodala.

Jan František Svoboda (zemř. 1717)

287
N. 51. 2
1716

CeLebrat I Deor VM pLa Vs Vs,
EDITO
IOVIS AVSTRIACI
INCREMENTO.
Vnſt. & Weogen-
MITTLOCFEN DER GÖTTER SAAL
Bey der höchſtglückſeligſten Erbſolg/
und Vermehrung
Deſſ Allerdurchleuchtig. Broſtmächtig-
und Unüberwündlichſten
Erz-Hauſes von Oeſterreich/
Durch den Neugebohrnen Durchleuchtigſten Princken
LEOPOLD
Erz-Herkogon von Oeſterreich/
und Princken von Aſturien/
Auff einer Sinnreichen Poëſiſchen Beleuchtungs Bühne abgebildet
Vor der Wohnung Ibro Hochgräffl: Excellenz
Deſſ Hoch- und Wohlgebohrnen Herrn/Herrn
HIERONYMI
Bon- und auff Colloredo,
Deſſ Heil: Röm: Reichs Graff von Waldſee/Herrn der Herrſchafft
Opotſchna/Brünburg/Loſkau/Drachkau/Betrowitz/Milkowitz/Star/Sibers-
huten/und Felng/der Röm: Kayſ: Majest: Geheimen Rath/Cammerer
und Königl: Landes-Hauptmann in Marggrauffthumb Mähren/
Den 13. Tag nach der hohen Geburt/welche den 13. April 1716. Europam erkreut.
CUM LICENTIA ORDINARIJ
Gedruckt zu Brün/bey Johann Franz Svoboda/1716.

289

Vorbericht.

Nachdem die Stadt Brün dero er-
theilten gnädigſten Befehl gemäß ihre treu-
gehorſamſte Freud wegen obberührter ho-
her Erb- Geburt deſſ Durchleuchtigſten
Princken LEOPOLDI, JOANNIS, JOSE-
PHI, ANTONIJ, FRANCISCI de PAU-
LA, HERMENEJ, DI, RUDOLPHI,
IGNATII, BALTHASARIS, Erz-Her-
kogon von Oeſterreich / und Princken von
Aſturien / auch den der Nacht an Tag zugehen durch vielfältige und
ſinnreiche Illumination höchſtverſtigt beſieſen / haben Seine Hoch-
gräffl: Excellenz durch ein/vor dero Logiment prächtig aufgerichtes
Ehren und Freuden Gerüst bey allgemeynen Jubel-Fest dero beſonders
treugehorſamſte Devotion vorblicken laſſen/mit welcher ſie die Durch-
leuchtigſte Geburt nach dero Möglichkeit zurleuchten verlangten.
Das ganze Werk welches à proportion deſſ Hauſ in drey Abthei-
lungen eingegrencket ware / und die Mitten deſſen / ſo ohne dem ei-
nes auß den zierlichſten in Brün, und mit vielen Fackeln / und ſchö-
nen vermetallirten Leuchten verſehen war/occupirte: hielt den Maß-
ſtab nach über 44. Schuh in die höhe/45. in der Breute/ohne de-
nen Brichen und Aufſchweifungen: und ware in eine wohl aufge-
theilte Architectur und Deffnung verfaſſet.

Erſter Theil.

Der ſinnreiche Concept, welcher das Werk beſelete / ware mel-
ſtens auß denen Poëſiſchen Fabeln oder Dicht-Kunſt genom-
men: durch welche die obere Etage, oder Gaden/einen Himmel vor-
ſtellte/von den meſten Göttern und Göttinnen beſetzt / roſſentwegen
das Bewölck über den mittlern wohl und zierlich formirten Fenſter-
22

299

Anhang.

Obſt dieſem vorthefflichen höchſt anſehnlichen / und Sinnreichen
Illuminations-Theatro, ware an dem/gegen dem Blas gebo-
hren Eck deſſ Hauſ, ein groſſes Gerüſt mit herumlaufender Gal-
lerie vor doppelten Trompeten und Pauken Chor auffgerichtet / un-
ter welchen eine beyondere von Felſen gebrochen / und mit Sämmern
beſetzte Grotta zu ſehen war, in deſſen Mitte ein großer vermet-
allirter Delphin hervor ſcheinete, und auß beyden Röhren der Schnau-
ze, oder Mund/durch innerlich geſührten Schlauch weiſſen und ro-
then Wein die meiste Nacht hindurch ſpreute / bey umbrächelichen
Zulauffen und Frolocken deſſ Volcks/welches dieſer freugebigen Wein-
Dünung zu Ehren und Veneration deſſ Neugebohrnen Durchleuch-
tigſten Princken unter allerſtets tauſendſältig: erſchallenden Vivat
LEOPOLDUS, zuruffete, und mit ſeinen Jubel, Geröſen alle Straßen
anfüllte, würdig auß daſſ deſſen Echo an allen Enden der Welt zur
Hochſchätzung und tieffſter Veneration dieſer trottreichſten
Durchleuchtigſten Geburt wiederhollt.

N. 8.
RESOLUTIONES
THEOLOGICÆ
Secundùm Doctrinam

D. THOMÆ
AQUINATIS
DOCTORIS ANGELICI.

Honori ac Venerationi
ANGELORUM BEATORUM
Consecratæ,
QUAS

Sub faventissimis Auspicijs
Almondii Reverendi, ac Religiosi Patris in CHRISTO
P. INNOCENTII à S. CLEMENTE,
Clericorum Regularium, Pauperum Matris DEI
Scholarum Piarum, per Germaniam & Hungariam
PRÆPOSITI PROVINCIALIS; Peritusi Obsequio

PRÆSIDE
R. P. HERMANNO à S. FRANCISCO,
Ejusdem Religionis Sacerdote Professo, & SS. Theo-
logiæ Professore Ordinario.

Politiæ Libentissimè Insuper
TIMOTHEUS à S. PAULO, memoratæ Religionis
Clericus Professus,
In Olivetano Scholarum Piarum Collegio Litomishij,
Anno Domini M. DCC. XV. Mense Julii, Die Martis
CUM FACULTATE ORDINARIJ.

BRUNÆ, Typis Joannis Francisci Svoboda

SPIRITUS
EXCELSUS

Monasterio Sive Rayhradensi
EXCELLENTIÆ

Servitibus APPETITUS *quibus*
Colloquijs Spiritualibus
Unius Episcopi à ab Vltoradensi.

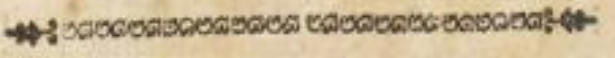
PAULO, & TITO

discussus, *A. 1729.*

& rectè ordinatus;

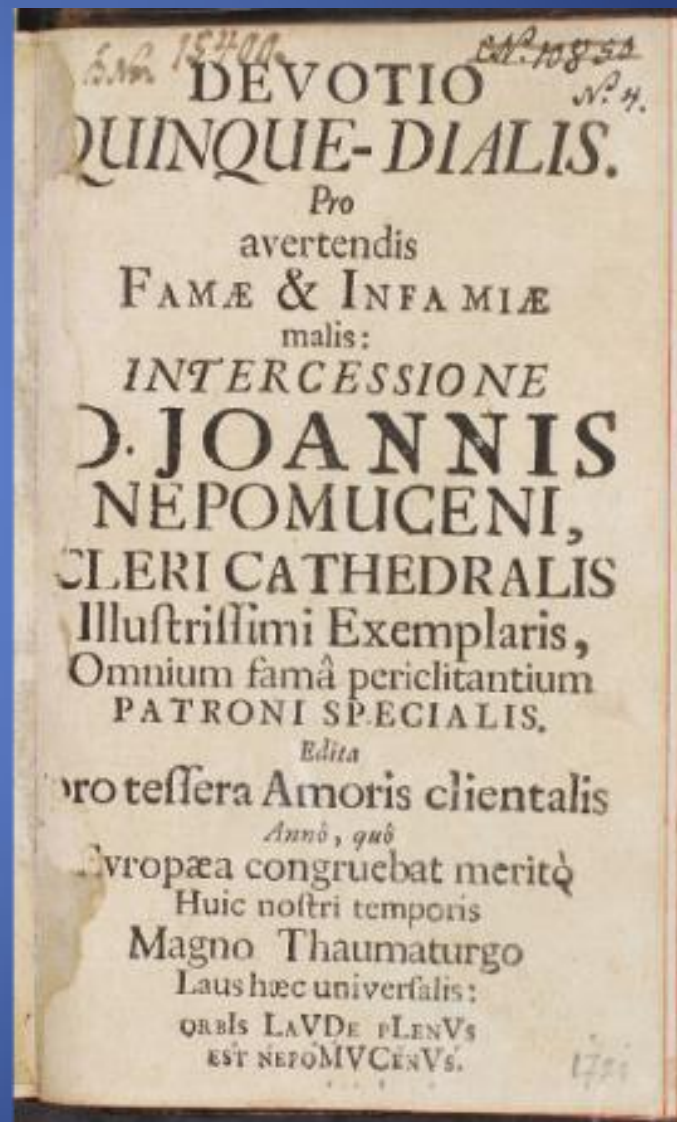
Nunc pro Lectione Spirituali
propositus

à
P. JOANNE MILLER,
Societatis JESU Sacerdote.

BRUNÆ, Typis Joannis Francisci
Svoboda, Anno 1716.

Jakub Maximilián Svoboda (1686–1736)

Mary PRINCIPIA *Layrad.*
W. S. SANÆ *Benedicti*
1719.

SANCTÆ
LONGÆVITATIS

à
PAULO, & TIMOTHEO

Ex
APHORISMIS THEO-
MEDICIS

Dialogicè deducta,

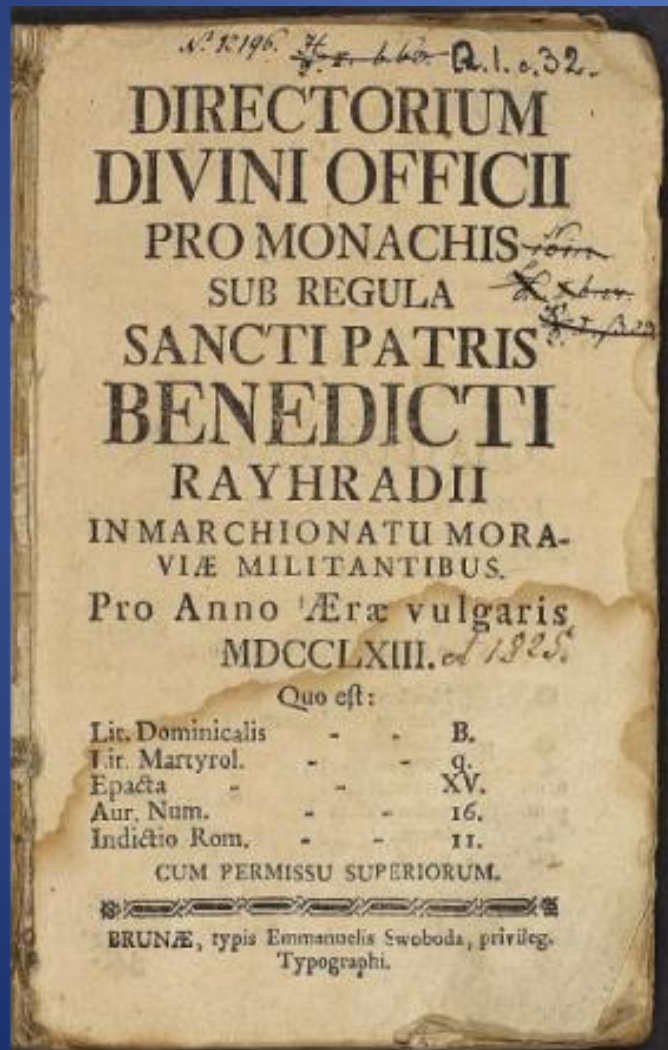
Et omnibus Macrobiophilis
ad illam consequendam
proposita.

à
P. JOANNE MILLER,
Societatis JESU Sacerdote.

ANNO 1718.

—♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦—
BRUNÆ, Typis Jacobi Maximiliani Svoboda,

Emanuel Antonín Svoboda (1733–1777)

Lib. 12757. *A. 12.*
DISSERTATIO
SUPER
NOMINIBUS DIVINIS

ET
PERSONARUM
IN TRINITATE DIVINARUM
NOTIONIBUS
CONTEXTA
IN CONSESSU ERUDITO
FACULTATIS THEOLOGICÆ
MENSE MARTIO

PER
REVERENDUM AC DOCTISSIMUM PATREM
P. JOANNEM MILOTA
E SOCIETATE JESU
S. LINGUÆ PROFESSOREM REGIUM, PUBLICUM,
AC ORDINARIUM,

EDITA
CUM
PSALMOS EX FONTE HEBRÆO
IN ALMA CÆSAREA, REGIA, AC EPISCOPALI
UNIVERSITATE JULIO-MONTANA

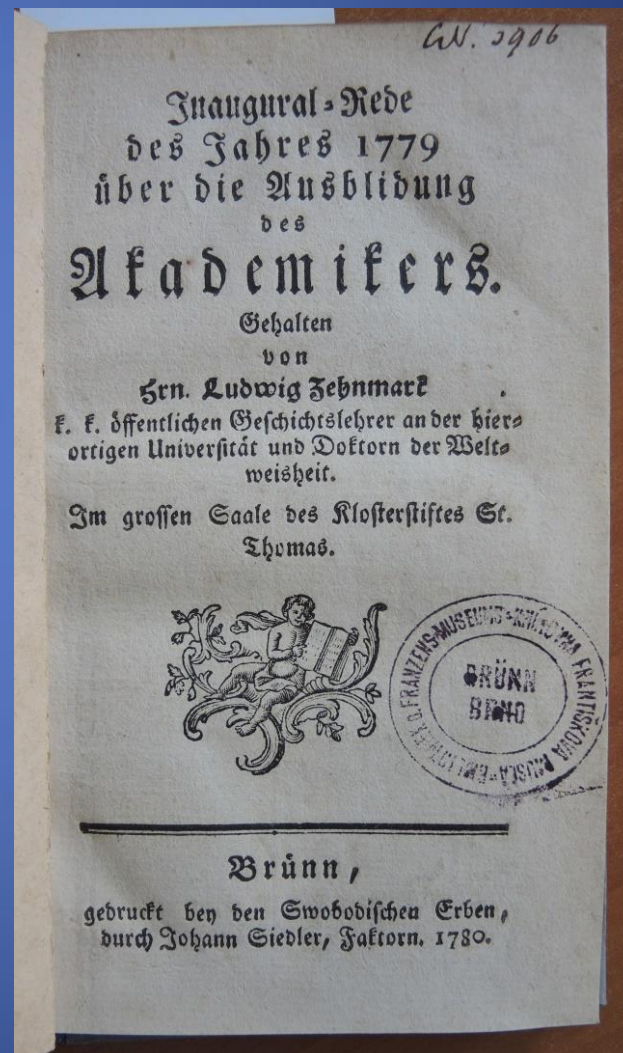
ASPIRATIONS
AMOUREUSES
VERS DIEU,
QUI PEUVENT SERVIR DE
LECTURE SPIRITUELLE
AU
CHRETIEN
POUR CHAQUE JOUR
DU MOIS;
En Vers
DONNÉES EN ETTRENNES.

Avec Approbation.

Imprimées à Brünn, chez les Heritiers Swoboda
par Jean Siedler Valcut. 1777.

Svobodovská tiskárna – faktor Jan Silvestr Siedler

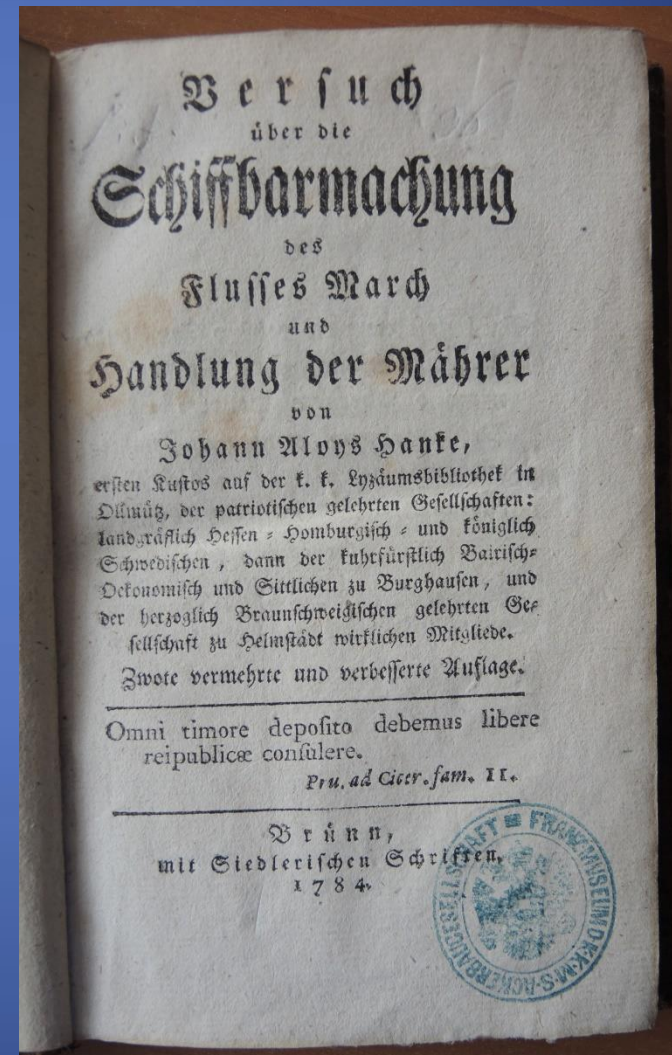

Jan Silvestr Siedler (1736–1806)

- **Jan Silvestr Siedler** se ještě za života Emanuela Antonína Svobody stal společníkem firmy, kterou později koupil za 12600 zlatých.
- Siedler se vyučil u Jana Karla Hrabý.
- Skladba produkovaných tisků zůstala stejná – od roku 1785 přistupuje k tištěným usnesením sněmů, katalogům a drobnější duchovní literatuře ještě každoročně vydávaný úřední schematismus pro Moravu a Slezsko.
- Tiskárna již koncem 70 let ztratila monopolní postavení.
- V roce 1798 byla tiskárna převedena na syna Františka Karla Siedlera, který byl tiskárnu v roce 1805 nucen prodat **Janu Jiřímu Gastlovi**

Tisky Jana Silvestra Siedlera – vytištěno
svobodovským/siedlerovským písmem

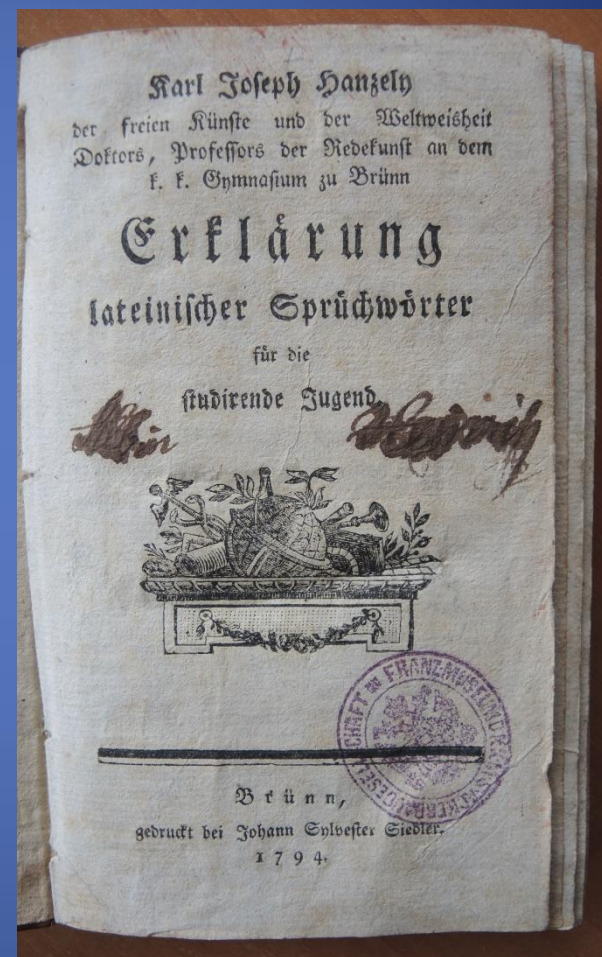

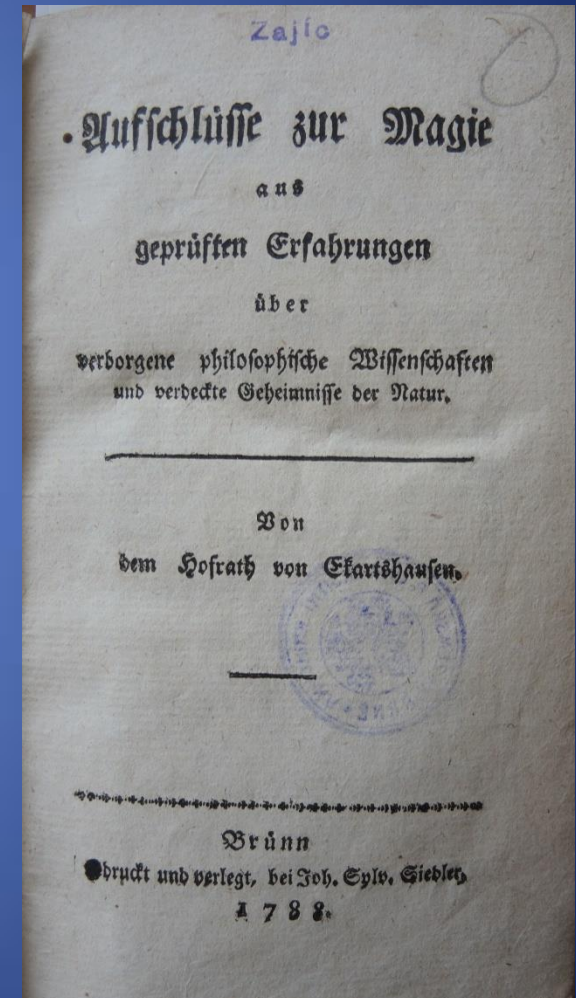
Siedlerovské tisky

- Čtrnáctiletá činnost je doložena asi 250 publikacemi
- Tištěno německy, latinsky a česky (asi ½ produkce)
- Nejčastěji se setkáme s osmerkovým formátem
- Prostá úprava, vysoká úroveň typografie

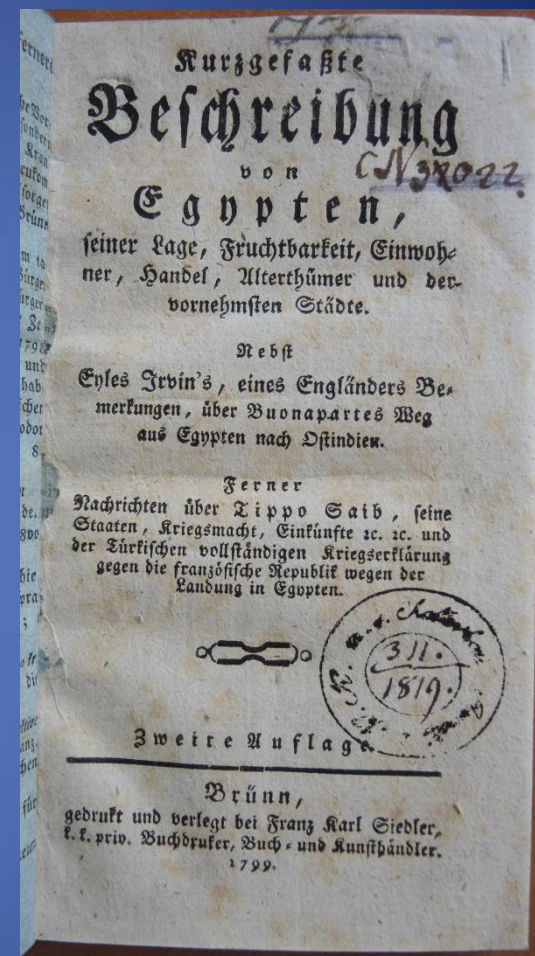
Karl von Eckartshausen: Aufschlüsse zur Magie...

Jan Silvestr Siedler (zemř. 1806) stál v čele tiskárny do roku 1798, kdy firmu dne 20. července 1798 převedl na svého syna Františka Karla Siedlera – zařízení tiskárny ohodnotil na 18 443 zlatých.

František Karel Siedler 1805 prodal tiskárnu i s domem na Orlí 6 brněnskému knihkupci Janu Jiřímu Gastlovi za 60 000 zlatých.

Siedlerovi dědicové se přestěhovali do Znojma, kde působili do 20. let 19. století.

Josef Jiří Trassler (1759-1816)

- 2. května 1786 se v Brně usadil **Josef Jiří Trassler (1759-1816)**, který se využil u Jahna a T. E. Trattnera ve Vídni
- Faktorem Hirnleovy tiskárny v Olomouci
- První tiskárnu založil v Opavě, kde roku 1780 koupil tiskárnu Josefa Gabriela
- Do Brna přišel již jako zámožný podnikatel – bohatství založil na patisku cizích knih, dovedl si opatřit finance i předplatitele. Dokázal ve velkém nákladu vydávat rychle a levně rozsáhlá díla.
- Tiskárnu i písmolijnu měl v dietrichsteinském domě na Zelném trhu.
- Z Trasslerovy tiskárny vycházela především rozsáhlá **encyklopedická díla**, jako byla 127 svazková Ökonomische Encyklopädie od J. G. Krünitze, všeobecné dějiny přírody ve 49 svazcích od G. Buffona, Allgemeine Weltgeschichte – W. Guthrie a J. Gray, Grosse Erdbeschreibung od A. F. Buschinga ...
- Noviny: Allgemeines europäisches Journal (1794-1798), Patriotisches Tageblatt, Hesperus, Mährischer Wanderer (1809-1852).

Josef Georg Trassler

(5. 3. 1759 Vídeň – 23. 6. 1816 Brno)

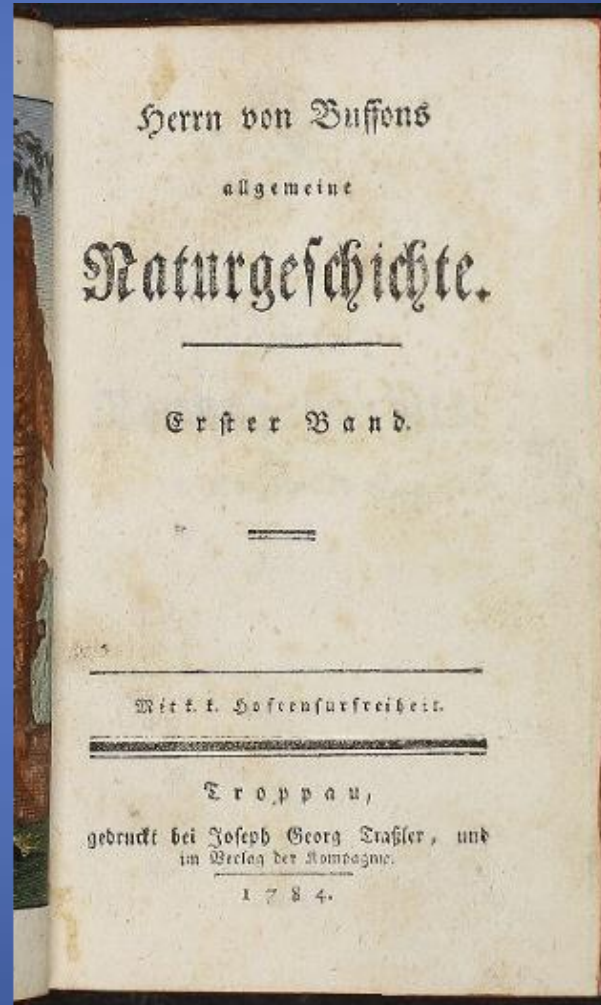
- 1780 zakládá tiskárnu v Opavě (koupě od Josefy Gabrielové za 4 400 zl.)
- 1784 založení klubu čtenářů a čtenářské společnosti *Verlag der Kompanie*
- 1786 tiskárna v Brně
- 1796 tiskárna v Krakově
- 1811 půjčovna knih v Brně

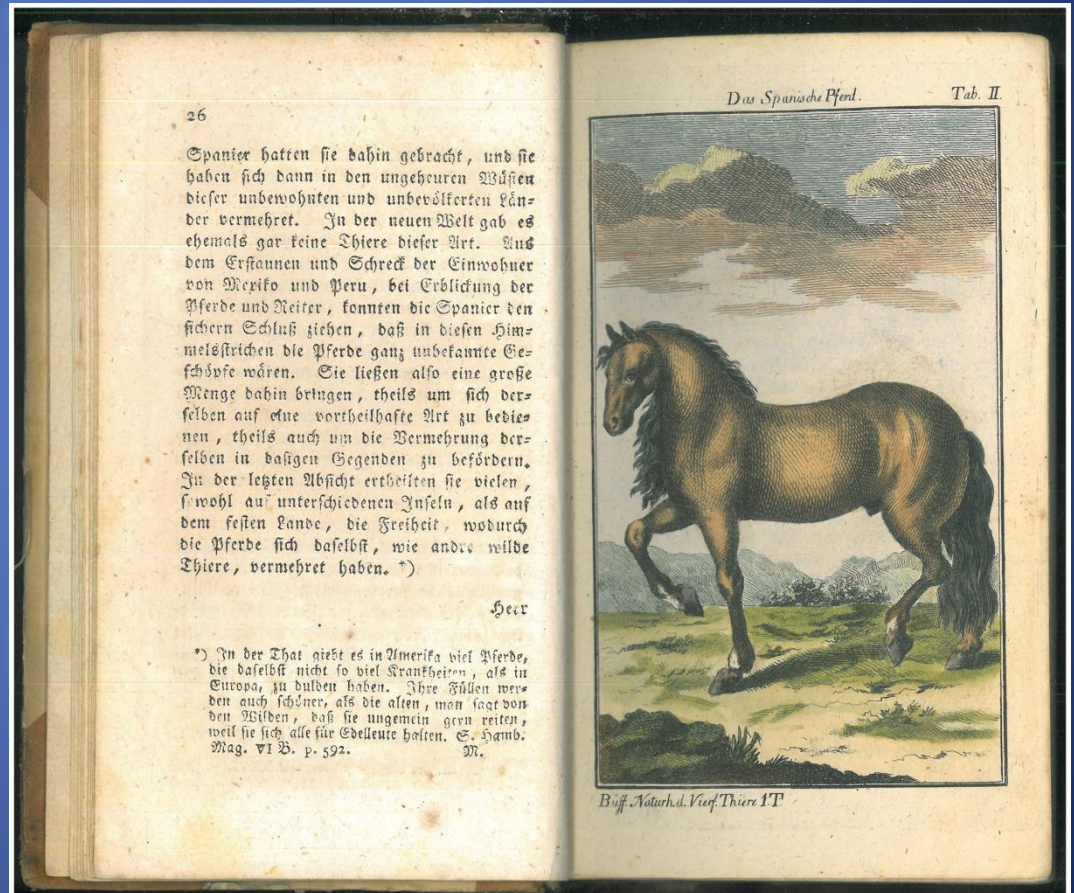
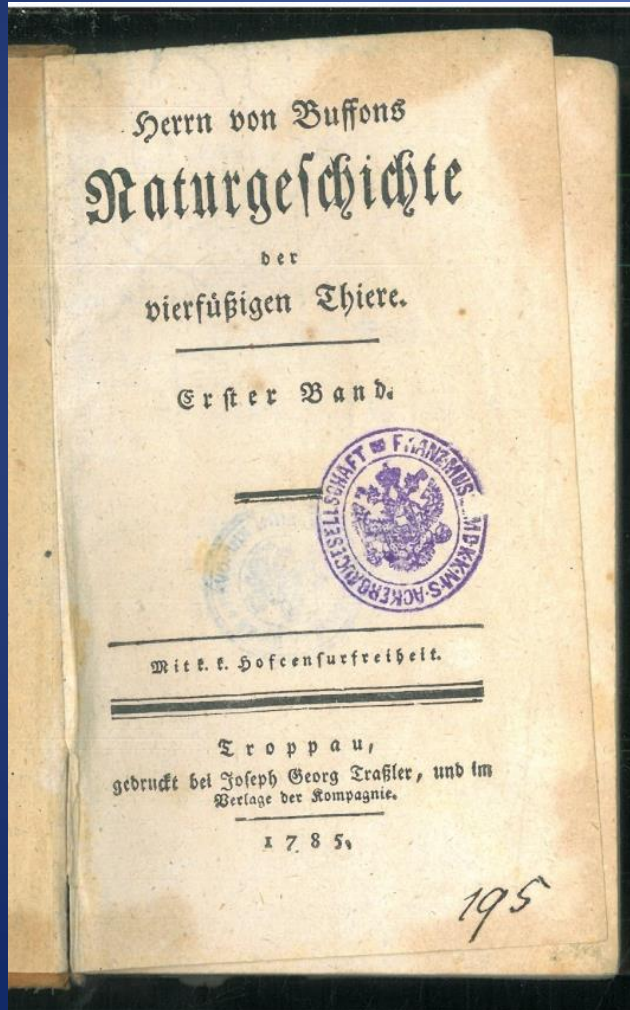
Josef Georg Trassler (1759—1816)

Georges Louis Leclerc de Buffon: *Allgemeine Naturgeschichte*.
Troppau: Trassler, 1784–1785.

Georges Louise Buffon: *Naturgeschichte der vierfüssigen Thiere.*
Troppau, Brünn: Joseph Georg Trassler, 1784–1790.

Johann Georg Krünitz: *Ökonomische, technologische Enzyklopädie... 1–129*
Theil.

Brünn: Joseph Georg Trassler a dědicové, 1787–1823.

Johann Baptista Trassler (1787-1844)

- Po smrti Josefa Jiřího Trasslera se ujal vedení firmy jeho syn **Johann Baptista Trassler (1787-1844)**, který tiskárnu dále zveleboval, spolu s ním i druhý syn Adolf Trassler.
- V roce 1824 pořídili bratři Trasslerové k 60 tiskařským lisům první litografický lis.
- Zaměření tiskárny na vědeckou a uměleckou literaturu.
- Pokračovatelé: **Rudolf Rohrer (1805-1838)**, **Rudolf Maria Rohrer (1838-1914)**

Nach der Natur gezeichnet von Fr. Richter. No. 1.

Steiner & Bräuder, Kupferstecher in Brno.

ANSICHT DER K. STADT BRÜNN VON DER ZDERADSKÄULE AN DER ZWITAWA.

Josef František Neumann

- V roce 1751 byla v Brně založena tiskárna **Františka Josefa Neumanna**, který dostal privilegium k tisku hebrejských knih na dobu 10 let. Když Neumann v roce 1760 zemřel, přemístila vdova **Anna Františka Neumannová** tiskárnu do Mikulova, odkud přišla zpět do Brna v roce 1779. To však již byla tiskárna německá a jejím majitelem se stal vnuk **Josef František Neumann** pro německou část a syn **Josef Karel Neumann** pro hebrejskou část.
- V roce 1815 koupil německo-latinskou tiskárnu **Jan Nepomuk Gastl** a hebrejskou v roce 1816 Moravsko-slezská hospodářská společnost.

Olomouc

Olomoucký tisk v 17. století

- Po Bílé hoře 1621–1689 ponechal kardinál z Ditrichštejna v Olomouci jedinou katolickou tiskárnu a mimo Olomouc nesměla být žádná tiskárna.
- Na nátlak Ditrichštejna muselo město tiskárnu prodat knihtiskaři **Mikuláši Hradeckému**, který ji vedl ve svém majetku až do své smrti v roce 1652. Za své zásluhy o katolický tisk obdržel přídomek z Kružnavy.
- Jeho vdova Dorota Hradečná z Kružnavy vedla tiskárnu pomocí faktora **Jindřicha Víta Ettelia** (Ertla, Ertela), který ji jako 90letou pojal v roce 1654 za manželku.
- V roce 1660 Dorota Hradečná z Kružnavy zemřela a **J. V. Ettelius** se oženil podruhé.
- Zemřel 1668 a jeho vdova Anna Alžběta Ettelová se vdala za faktora **Jana Josefa Kyliána** v roce 1673.
- Jan Josef Kilián vedl tiskárnu v Olomouci do roku 1703 a počátkem roku 1704 odstoupil ji svému zeti **Ignátu Rosenburgovi**, pražském obchodníku s uměleckými předměty.

Jan Adam Avinger

- V roce 1709 vypukl v Olomouci požár, který zničil i tiskárnu **Ignáta Rosenburga**, teprve po dvou letech mohl otevřít novou tiskárnu
- V roce 1715 Ignát Rosenburg umírá
- Jeho tiskárnu vedl faktor **J. V. Schindler** a když mu císař Karel VI. povolil tiskárnu v Opavě opustil v roce 1717 tiskárnu Ignáta Rosenburga a její vedení převzal **Jan Adam Avinger**.
- Avinger působil v tiskárně od roku 1715, kdy v čele tiskárny stála vdova Anna Eliška Rosenburgová, kterou si 1718 vzal.
- Nový požár v Olomouci zničil znovu tiskárnu J.A. Avingera a ten zadlužený ji prodal městu za 15 585 zlatých a vedl jí jako faktor.

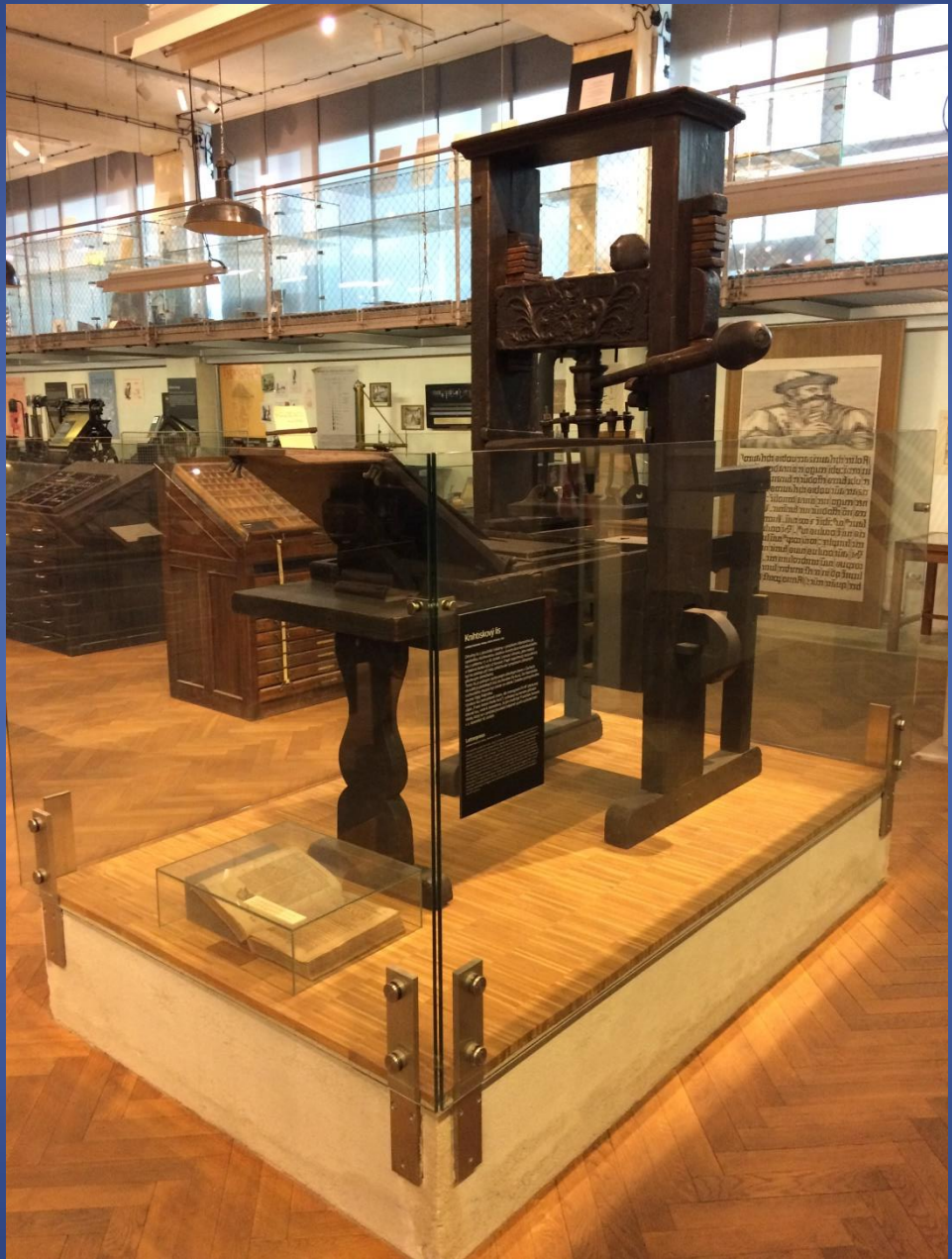

Městská tiskárna

- Snaha městské rady udržet v Olomouci tiskařské řemeslo, které Jan Adam Auinger od 1718 ohrožoval dluhy => rada dohlížela na provoz, 1724 tiskárnu město odkoupilo => TYPIS OLOMUCENSIBUS
- Za odborný provoz odpovídali tiskaři/faktoři
- 1732 tiskárnu odkoupil František Antonín Hirnle

František Hirnle (1697-1758)

- olomoucký tiskař v letech 1732-1758
- pocházel z Prahy, kde působil jako faktor v Tiskárně jezuitské
- Z Prahy do Olomouce pravděpodobně odchází roku 1720
- 1732 přijat do městské tiskárny, kde působil jako faktor
- 1732 odkupuje od města tiskárnu
- 1749 privilegium k bezkonkurenčnímu tisku evangelií a kalendářů
- Pro tiskárnu nakoupil nové sady písma, iniciál, vinět. Spolupracoval s mědirytcí.
- Díky němu se již v 50. letech objevuje v tiscích rokoková výzdoba

Josefa Terezie Hirnleová (1714-1798)

- Tiskařka v Olomouci, samostatně činná v letech 1760-1797
- Manžel tiskař František Antonín Hirnle, dcera Antonie Terezie (manželka tiskaře Josefa Antonína Škarnicla)
- Tiskárnu vedla po smrti svého manžela za pomoci faktorů – Martin František Karlecký (činný 1760-1772), Josef František Loserth (činný 1772-1797)
- Produkce tiskárny za F.A. Hirnleho a J.T. Hirnleové (ca 600 publikací): kramářské písně, praktická literatura, knížky lidového čtení, díla jezuitských autorů, kázání, modlitební knihy, liturgické příručky, ...

Josef Antonín Škarnicl

- V roce 1756 se oženil s Antonií Terezií Hirnleovou (nar. 1730)
- v tiskárně od roku 1754 zaměstnán jako tovaryš, 1758-1759 jako faktor
- 1759 založil tiskárnu ve Skalici
- 1761 prodává olomouckou tiskárnu Josefě Terezii Hirnleové
- 1798 se vrací do Olomouce
- 1801 předává tiskárnu synovi Antonínu Alexandru Škarniclovi